
Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:8

Ekumenisk dialog om nedrustning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:61 om ekumenisk dialog om nedrustning. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att uppmana Kyrkornas världsråd att återuppta nedrustningsdialog med icke-nukleära Nato-medlemmar och att Svenska kyrkan ska ta aktiv del. Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2022:61, punkt 1,
2. bifalla motion 2022:61, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:61 av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Ekumenisk dialog om nedrustning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialogen med icke-nukleära medlemmar av Nato,
2. å Svenska kyrkans vägnar ta en aktiv del i en sådan dialog.

Bakgrund

Internationella rådet antog 2016 det nu gällande positionspapperet för rättvis fred i vilket Act Svenska kyrkan åtar sig att leva och verka för rättvis fred genom att främja rättvisa, ickevåld, konfliktförebyggande samt konfliktomvandling och försoning. Act Svenska kyrkan verkar både lokalt, nationellt och globalt i samarbete med ekumeniska partner och andra trosbaserade organisationer samt med sekulära aktörer. Act Svenska kyrkan strävar efter en förskjutning av tyngdpunkten inom svensk politik från militär krishantering till civilt förebyggande fredsarbete, arbetar för ett avskaffande av kärnvapen, för nedrustning och för en mycket restriktiv hållning angående export av och handel med krigsmateriel. 2021 beslutades att Act Svenska kyrkan inte prioriterade påverkansarbete gällande mänsklig säkerhet.

Svenska kyrkan ser enligt positionspapperet Guds strävan efter fred på jorden som en röd tråd i det bibliska arvet. Ett bibliskt begrepp som ligger till grund för en stor del av kyrkornas reflektion kring fredsarbete är det hebreiska och gammaltestamentliga *shalom*, den stora freden. Detta holistiska begrepp omfattar aspekter som fullhet och välstånd, rättvisa, rättfärdighet och medkänsla. Teologiskt betraktas freden som Guds

löfte och mål med människorna och finns bara i relationer – mellan Gud och människor och människor emellan och med skapelsen. Den vida betydelsen av shalom speglas i Nya testamentets bruk av det grekiska ordet för frid/fred (*eirene*), i synnerhet i fredshälsningarna. Fred som Guds välsignande gåva till människan är i Nya testamentet ett av evangeliets kännetecken. Relationen mellan fred och rättvisa är rotad i det bibliska arvet, försoning är en integrerad del i det nytestamentliga fredssökandet

Begreppet *rättvis fred* har i den ekumeniska diskursen kommit att bli grundläggande för fredsteologiska och -etiska frågor och det är såväl en vision som en utmaning. I Kyrkornas världsråds dokument *Ett ekumeniskt uppdrag för rättfärdig fred* delas rättvis fred – som ett holistiskt begrepp – upp i fyra områden: fred i samhällen, fred mellan folken, fred med jorden och fred på marknaden. Den teologiska grunden till detta dokument bygger bland annat på den livsbefrämjande teologi som formulerats i Act Svenska kyrkans teologiska grunddokument. Till kyrkans uppdrag hör också att förhindra att de bibliska texterna missbrukas för att legitimera våld, genom att historiskt och tolkningsmässigt analysera texterna i den livsbefrämjande teologins anda.

Positionspapperet relaterar begreppet mänsklig säkerhet till begreppen gemensam säkerhet och global säkerhet, vilket skiljer sig från ett nationellt säkerhetsbegrepp. Mänsklig säkerhet tar primärt inte hänsyn till nationsgränser utan ser till människors (individens och grupper) trygghet, fysiska och psykosociala välbefinnande och möjlighet att skydda sig mot det som hotar tryggheten i deras lokala sammanhang. Såväl staters som individens trygghet är samtidigt beroende av andras trygghet, vilket betonas i det historiskt betydelsefulla begreppet ”gemensam säkerhet” vilket utgör grunden för OSSE – Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Även detta begrepp står i motsatsförhållande till ett exklusivt betonande av nationell säkerhet. Kraftfulla civila förebyggande åtgärder och alternativ genomförda av stater och civilsamhällen, snarare än militära lösningar, är en nyckel i detta arbete. När kyrkor, civilsamhällen och många länder kräver ett generellt förbud mot kärnvapen är detta en fråga om global och mänsklig säkerhet. Existensen av kärnvapen har enorma humanitära risker, och de katastrofala konsekvenser som de medför om de används är inte begränsade i tid och rum. Positionspapperet ser också grundläggande moraliska och etiska frågor i förhållandet att några få stater producerar och äger kärnvapen.

I det internationella sammanhanget samarbetar Act Svenska kyrkan med de stora ekumeniska organisationerna (Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och ACT-alliansen) och genom dem med andra kyrkor runtom i världen. Kyrkornas världsråd arbetar idag med medlemskyrkorna genom Ecumenical Peace Advocacy Network (EPAN) för att länka samman de olika aktörerna samt med och gentemot aktörer inom FN-systemet.

Kyrkornas världsråd antog vid sin elfte generalförsamling i Karlsruhe i september 2022 ett uttalande som bland annat uppmanade organisationen att, tillsammans med andra, utöva ledarskap för att få till stånd förnyad fredsdiallog. Uttalandet uppmanar också alla länder som ännu inte gjort det, särskilt kärnvapenmakter och länder under kärnvapenparaply, att ratificera förbudet mot kärnvapen.

Tidigare kyrkomötesbehandling

Kyrkomötet 2005 fick på sitt bord kyrkostyrelsens skrivelse 2005:5 med en halvtidsrapport över Svenska kyrkans insatser under det då pågående *Årtiondet för att övervinna våldet*. Ekumenikuskottet konstaterade i betänkande 2005:2 tacksamt att mycket pågick på den internationella arenan. På utskottets förslag lades halvtidsrapporten till handlingarna.

Även ekumenikutskottets betänkande 2009:3, avgivet med anledning av motionerna 2009:47 och 2009:81 om ökade insatser för fred och global rättvisa, konstaterade att Svenska kyrkan bedrev intensivt arbete på dessa områden. På utskottets förslag avslogs motionerna.

Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:7 behandlade motion 2016:6 som begärde att kyrkostyrelsen skulle uttala sig mot att Sverige deltar i anfallskrig och mot att Sverige närmar sig Nato. Betänkandet hänvisade till ovannämnda positionspapper för rättvis fred och till det arbete som Svenska kyrkan, tillsammans med internationella partner, gör för fred. Utskottet uttalade att fredsarbete är angeläget för Svenska kyrkan och hänvisade bland annat till pågående policyarbete, mot vilken bakgrund utskottet föreslog avslag på motionen. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:61.

Utskottet konstaterar att Kyrkornas världsråd vid generalförsamlingen i Karlsruhe i september 2022 antagit uttalandet *The Things that Make for Peace*, som bland annat uppmanar länder som ännu inte gjort det att ratificera fördraget om förbud mot kärnvapen. Utskottet ser detta breda uttalande – även rysk-ortodoxa kyrkan är medlem av Kyrkornas världsråd – och det uttalandet uppfordrar till som glädjande, men konstaterar att även den specifika insats som motionen efterfrågar är angelägen i innevarande världsläge. Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Eva-Maria Munck, Josefine Carlsén, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut.

Håkan Sunnliden

Eu 2022:8

Reservation 2

Jag reserverar mig mot ekumenikuskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:8 angående motion 2022:61 och föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson